

Розділ 3. Актуальні проблеми розвитку фінансів, обліку, аналізу та аудиту

УДК.685.336.22.

Є.В. Мних, д.е.н., професор,

Н.М. Пелешко, старший викладач,

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ

У статті порушуються питання параметризації методики аналізу державних фінансів для цілей управління ними.

Ключові слова: методика аналізу, державні фінанси.

Проблеми економічного реформування в Україні, які найбільше загострилися у зв'язку із суттєвим зростанням державного боргу, формуванням критичних обсягів бюджетного дефіциту та дефіциту Пенсійного фонду визначили потребу системних оцінок потенціальних можливостей, доцільності, загроз і небезпек будь-яких нововведень, без яких вирішити вищезазвані проблеми неможливо. Це яскраво продемонстрували суспільні протистояння, що виникли у зв'язку із прийняттям Податкового кодексу України. Кризові ситуації із державними фінансами в Україні визначили проблему системного аналізу їх стану, оцінки причин ситуації, що склалася на об'єктивних економічних (а не політичних) обставинах та резервів подолання кризових ситуацій, обґрунтування стратегічних і тактичних програм фінансового оздоровлення тощо.

Кон'юнктурний статистичний аналіз з високим ступенем політизації системних економічних змін, що відштовхується лише від задекларованих намірів швидких темпів економічного зростання, створює реальну ситуацію, загострюючи протистояння меркантильних груп у бізнес-середовищі та суспільного незадоволення.

Діючими можуть бути важелі державного регулювання, якщо вони базуються на глибокій аналітичній аргументації досягнення паритету суспільних інтересів, визначеності соціально-економічної справедливості запровадження нових економічних механізмів забезпечення реальної перспективи досягнення світових стандартів якості життя.

Незважаючи на те, що в Україні давно функціонують методики макроекономічного та економіко-статистичного аналізу державних фінансів, вони не стали надійним інструментом для проведення системних економічних реформ. Причин такої ситуації є декілька. По-перше, автоматичне перенесення світових методик макроекономічного аналізу для дослідження економічної ситуації в Україні неможливе через специфіку національної ментальності та високий рівень політичної кон'юнктури, які визначили Україну найбільш корумпованою державою у світі. За таких обставин науково обгрунтовані регулятори об'єктивних економічних процесів є неідеальними. По-друге, це високий рівень розбалансованості нормативно-правового регулювання економічних процесів, що дозволяє вести злочинний бізнес у правовому полі та уникати покарання за нанесену шкоду національній економіці. За цим приховуються механізми недобросовісної конкуренції, непрозорих тендерних державних закупівель, корисливої приватизації, регулювання цін та інше. При всій очевидності і доказовості завданої державної шкоди надати їй правову оцінку є надто складно. По-третє, це недостовірність інформації про стан національної економіки з причини високого рівня «тіньової економіки» та недоліків у системі обліку і статистики діяльності суб'єктів господарювання та державних установ. Так, з часів незалежності в Україні не здійснювався перепис населення, не проведена повна інвентаризація державної та приватної власності, спотвореною є реальна картина економічних відносин на національному і світовому ринках. Більшість рішень з державного управління приймаються на базі експертних оцінок, які є лише одним із прийомів аналітичних обгрунтувань, а не реальною доказовою аналітичною базою. По-четверте, це незадовільний професіоналізм і відповідальність апарату державного управління, що представлений численними інститутами із невизначеним статусом та розмитою відповідальністю. Призначення керівників економічних підрозділів за політичною доцільністю не створює умови для консолідації фахового спрямування діяльності таких інститутів. Наукове забезпечення розробки і реалізації концепцій, програм і механізмів економічного реформування є частіше формальним.

Для виходу із такої ситуації на часі є розробка наукової методики аналізу державних фінансів, адаптованої до національної специфіки економічного, політичного і соціального менталітету, яка б дозволяла давати об'єктивну оцінку реальному стану економічної системи і її фінансового забезпечення, причинно-наслідкових зв'язків її зміни і розвитку, діагностики переваг, можливостей, загроз і небезпек застосування тих чи інших регуляторів економічних процесів, обгрунтування конкурентних переваг

реформування національного ринку тощо. Реалізація такої методики можлива виключно на засадах:

- об'єктивної і повної інформації про стан національної економіки, що передбачає повну інвентаризацію національного багатства, оцінку його стану та потенціальних можливостей, реальний облік і статистику за національними стандартами визнання і вимірювання її фінансово-економічних параметрів;
- широкого застосування принципів і методів дослідження еластичності економічних змін балансових узагальнень, оптимізаційних розрахунків, рейтингових оцінок, майбутніх узагальнень, що дозволяють параметризувати системні зміни;
- забезпечення визнання об'єктивної паритетності інтересів під впливом зміни системи державного регулювання економічних процесів із регламентацією можливого консенсусу у тактичному і стратегічному вимірах. Пріоритетними залишаються соціально-економічні критерії, які визначають якість життя і перспективу її підвищення. Виконання державою своїх функцій є визначальним для розрахунку каркасних параметрів національної економіки в рамках її участі у міжнародному поділі праці;
- прозорості та розмежування за центрами відповідальності важелів впливу на структуру державних фінансів, особливо у частині формування і розподілу бюджетних коштів. Це може досягатися на основі організаційно-інформаційного моделювання аналізу державних фінансів, виходячи із збалансованості статусів діяльності інститутів управління державними фінансами. При використанні сучасних інформаційних технологій і систем може досягатися необхідний рівень оперативності відповідного аналітичного забезпечення регулювання державних фінансів.

Поза зон впливу на напрацювання аналітичних висновків і пропозицій слід винести політичний популізм і авантюризм, заангажований під суспільну демократизацію і не забезпечений конкретною фінансовою відповідальністю. В Україні нагромаджений величезний досвід розробки використання і ліквідації різноманітних фінансових обладунків, що може значно збагатити методологію аналізу державних фінансів в цілому. Найбільш небезпечними є аналітичні доведення і аргументації, які стосуються ефективності «першого плану», за яким можуть простежуватися величезні прорахунки стратегічного виміру.

Первинний ефект визначається лише у досягненні поточних цілей з великими негативними наслідками у майбутньому. Такі наслідки отримала Україна через непрозору і неефективну приватизацію (хоча це давало ефект покриття бюджетного дефіциту), внаслідок запровадження ПДВ, через декларування «соціального популізму», який обернувся інфляційними процесами та високою трудовою міграцією і т.п.

Annotation. In the article the questions of parameterization method of analysis of the state finance for their management.

Key words: methods of analysis, public finance.

УДК 657. 6. 338

Е.В. Кондукова к.е.н, А.В. Лісовий, д.е.н.,
Національний університет ДПС України

ПОДАТКОВИЙ АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ

У статті досліджено деякі проблеми бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, а також особливості підходу податкових органів до перевірки розрахунків із постачальниками та підрядниками.

Ключові слова: дебіторська і кредиторська заборгованість, фіктивні підприємства, економічний аналіз, фінансовий аналіз, схеми ухиляння від сплати податків

Постановка проблеми. Актуальність даної теми зумовлена такими чинниками:

- ефективне управління кредиторською заборгованістю дуже важливе для підприємства, оскільки в протилежному випадку ймовірно не тільки виникнення проблем з платоспроможністю, але й банкрутство;
- кредиторська та дебіторська заборгованість складають суттєву частку відповідно оборотних активів і поточних зобов'язань підприємства - в деяких галузях до 40-50%, а це означає, що достовірність цих показників необхідна для забезпечення достовірності фінансової звітності в цілому;
- на практиці доведено, що переважна більшість схем ухиляння від сплати податків неможлива без залучення контрагентів підприємства - дебіторів або кредиторів, тому схеми постачання та збуту, які застосовує підприємство, мають першочерговий інтерес для податківців.